

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA
UNIVERSITY, AURANGABAD.**

Syllabus of

Subject : Marathi

M.A.II Year

Semester- III & IV

(Effective from 2014 – 2015 & onwards)

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए.द्वितीय वर्ष

इ.स.२०१४-२०१५ पासून

सत्र तिसरे

अनिवार्य अभ्यासपत्रिका

३०१ वर्णनात्मक भाषाविज्ञान

१) भाषेचे स्वरूप

- १.१ भाषा एक संकेत प्रणाली
- १.२ प्राण्यांची व माणसाची भाषा
- १.३ भाषेची लक्षणे
- १.४ भाषा व संदेशन

श्रेयांक -१

तासिका १६

२) स्वनविचार

- २.१ स्वनविज्ञानाचे स्वरूप
- २.२ स्थान व प्रयत्नांवर आधारित स्वनांचे वर्गीकरण
- २.३ स्वन-स्वनिम-स्वनांतर
- २.४ मानस्वर
- २.५ उच्चार व लेखन यातील अंतर
- २.६ खंडात्मक व खंडाधिष्ठित स्वनिम

श्रेयांक -१

तासिका १६

३) पदविचार/रूपविचार

- ३.१ पद-पदिम-पदांतर
- ३.२ शब्द-संज्ञा
- ३.३ पदिमांचे प्रकार

- ३.३.१ अर्थावरुन
- ३.३.२ उपयोजनावरुन
- ३.४ वचनदर्शक पदिमे
- ३.५ लिंगदर्शक पदिमे
- ३.६ विभक्तीदर्शक पदिमे
- ३.७ आख्यातदर्शक पदिमे
- ३.८ समास/सामासिक शब्द

श्रेयांक -१

तासिका १६

४) वाक्यविचार

- ४.१ प्रथमोपस्थित संघटक
- ४.२ विश्लेषण पद्धतीचे स्वरूप
- ४.३ रचनांचे प्रकार
- ४.४ रचनांचे स्तर
- ४.५ वाक्यपृथःकरण

५) अर्थविचार

- ५.१ अर्थाचे स्वरूप
- ५.२ अर्थाच्या व्याख्या
- ५.३ अर्थाचे प्रकार
- ५.४ अर्थ-रूप-संबंध
- ५.५ अर्थाचे घटक
- ५.६ अर्थक्षेत्र संकल्पना

६) संरचनावाद

- ६.१ अमेरिकन
- ६.२ युरोपियन

श्रेयांक -१

तासिका १६

संदर्भ ग्रंथ :

- १) भाषा आणि भाषाशास्त्र : श्री.न.गर्जेद्रगडकर
- २) ध्वनीविचार : ना.गो.कालेलकर
- ३) मराठीचा भाषिक अभ्यास : मु.श्री.कानडे
- ४) भाषाविचार आणि मराठी भाषा: गं.ब.ग्रामोपाध्ये
- ५) यादवकालीन मराठी भाषा: शं.गो.तुळपुळे
- ६) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान: स्वरूप आणि पद्धती - कल्याण काळे, अंजली सोमण
- ७) भाषाविज्ञान : डॉ.नरेन्द्र मारवाडे, डॉ.सदाशिव सरकटे

सत्र तिसरे

अनिवार्य

३०२ आधुनिक मराठी वाङ्मयातील प्रवाह:दलित व आदिवासी साहित्य

अ) दलित साहित्य

१. दलित साहित्य: संकल्पना, स्वरूप,प्रेरणा

- १.१ दलित जीवन:स्थिती-गती
- १.२ दलित जाणिवेचे स्वरूप -विशेष
- १.३ दलितांच्या चळवळी व दलित साहित्य
- १.४ दलित साहित्य : व्यक्ती आणि समाज
- १.५ आत्मभान,आत्मशोध,नकार,वेदना,विद्रोह या संकल्पनांचे स्वरूप

२. दलित साहित्य : परंपरा व स्वरूप

- २.१ दलित साहित्य : कविता, कथा,कादंबरी,नाटक,आत्मकथने, समीक्षा
- २.२ दलित साहित्याची भाषा
- २.३ दलित साहित्याचे विश्लेषण
- २.४ फुले-शाहु-आंबेडकर यांच्या चळवळी आणि दलित साहित्य

श्रेयांक -१

तासिका १६

३. आत्मकथन: आयदान- उर्मिला पवार

- ३.१ दलित आत्मकथन : परंपरा,विकास
- ३.२ दलित आत्मकथन: स्वरूप,विशेष
- ३.३ आयदान : लेखिकेचा परिचय
- ३.४ आयदान या आत्मकथनातील सामाजिक वास्तव आणि सामाजिक संघर्ष
- ३.५ आत्मकथनाचे स्वरूप विशेष
- ३.६ आयदान आत्मकथनाचे वाङ्मयीन मूल्यमापन

श्रेयांक -१

तासिका १६

ब) आदिवासी साहित्य**१. आदिवासी जमाती: समाज-संस्कृती**

- १.१ आदिवासी जमाती: जीवनपद्धती, राहणीमान, धर्म संकल्पना, सामाजिक जीवन, शिक्षण, आरोग्य
- १.२ आदिवासींची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी: लोकसाहित्य, लोकभाषा, आदिमतेची संकल्पना- स्वरूप
- १.३ स्वातंत्र्योत्तर काळातील आदिवासी समाजाची स्थिती गती
- १.४ आदिवासींचे सण-उत्सव, निसर्गसान्निध्य, विधी विधाने इ.
- १.५ महाराष्ट्रातील आदिवासी जमाती : स्थिती-गती
- १.६ आदिवासी जमातीचा इतिहास

श्रेयांक-१

तासिका-१६

२. आदिवासी साहित्य

- २.१ आदिवासी साहित्य : प्रेरणा आणि स्वरूप
- २.२ आदिवासी जमातीची संस्कृती, लोककला, बोली यांचा साहित्यावरील परिणाम
- २.३ आदिवासी साहित्य परंपरा
- २.४ कविता, कथा, कादंबरी, नाटक, आत्मकथने
- २.५ आदिवासी व आदिवासीतर लेखनाचा परिचय

३. कविता : निवडुंगाला आलेली फुले - प्रभू राजगडकर

- ३.१ कवीचा परिचय
- ३.२ कवीची भूमिका
- ३.३ आदिवासी जीवनातील वर्तमान, वास्तव आणि संघर्ष
- ३.४ निवडुंगाला आलेली फुले : स्वरूप - विशेष
- ३.५ कविता संग्रहातील सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक, आर्थिक जीवनासंबंधी विवेचन

श्रेयांक -१

तासिका १६

स्वयंअध्ययन :

उलगुलान - भुजंग मेश्राम

जलमबेडी - रामराव झुंजारे

संदर्भ ग्रंथ :

१. दलित आत्मकथने : स्वरूप - वासुदेव मुलाटे
२. निळी पहाट - रा. ग. जाधव
३. निळी वाटचाल - दत्ता भगत
४. दलित साहित्य : दिशा आणि दिशांतर
५. साहित्याचे वर्तन आणि वर्तमान - प्रल्हाद जी. लुलेकर
६. दलित कविता - म. सु. पाटील
७. दलित साहित्य : सिद्धांत आणि स्वरूप - यशवंत मनोहर
८. फुले आंबेडकरी साहित्य : आकलन आणि आस्वाद- मोतीराम कटारे
९. दलित साहित्य एक अभ्यास : अर्जुन डांगळे
१०. आदिवासी साहित्य: स्वरूप व परंपरा - प्रमोद मुनघाटे
११. आदिवासी प्रश्न- गोविंद गारे
१२. महाराष्ट्रातील आदिवासी साहित्य: एक शोध - माहेश्वरी गावीत
१३. चळवळ आणि साहित्य : संपादक भास्कर शेळके व इतर (लामखेडे गौरव ग्रंथ)
१४. समकालीन साहित्य आणि साहित्यिक: दत्ता भगत
१५. आदिवासी मराठी साहित्य स्वरूप आणि समस्या (संपा) डॉ. प्रमोद मुनघाटे
१६. अस्मितेच्या नव्या वाटा -डॉ. उत्तम अंभोरे

सत्र तिसरे

ऐच्छिक

३०३.१ लोकसाहित्य

१. लोकसाहित्याची रुपरेषा

- १.१ लोसाहित्य:परंपरा आणि पार्श्वभूमी
- १.२ लोकसाहित्याची संकल्पना (व्याख्यांसह)
- १.३ लोकसाहित्यातील 'लोक' विचार
- १.४ लोकसाहित्यातील 'साहित्य' विचार
- १.५ लोकसाहित्याच्या विविध व्याख्या
- १.६ लोकसाहित्याचे स्वरूप
- १.७ लोकसाहित्याची व्याप्ती
- १.८ लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे विविध संप्रदाय

श्रेयांक -१

तासिका १६

२. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची विविध अंगे

- २.१ लोकसाहित्याची उत्पत्ती
- २.२ लोकसाहित्याचे प्रयोजन
- २.३ लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे महत्त्व व आवश्यकता
- २.४ लोकसाहित्याचे संकलन आणि संशोधन
- २.५ लोकसाहित्याचे अभ्यासक

श्रेयांक -१

तासिका १६

३. लोकसाहित्याचा तुलनात्मक अभ्यास

- ३.१ लोकसाहित्यातील 'लोकवाङ्मय'
- ३.२ 'लोकवाङ्मय' आणि 'ललित वाङ्मय'
- ३.३ लोकसाहित्य आणि 'लोक वाङ्मय'

- ३.४ लोकसाहित्य आणि ललित वाङ्मयातील शब्दकला
- ३.५ लोकसाहित्य व ललितवाङ्मयातील कल्पनाविलास
- ३.६ लोकसाहित्य व ललित वाङ्मयातील विनोद
- ३.७ लोकसाहित्य व ललित वाङ्मयातील वास्तवता

श्रेयांक -१

तासिका १६

४. लोकसाहित्यातील लोकजीवन दर्शन

- ४.१ लोकसमजुती
- ४.२ लोकसंकेत
- ४.३ लोकप्रथा
- ४.४ लोकरुढी
- ४.५ लोकविधी
- ४.६ लोकवहिवाटी

श्रेयांक -१

तासिका १६

संदर्भ ग्रंथ :

१. भागवत दुर्गाबाई - लोकसाहित्याची रुपरेखा
२. नांदापूरकर ना.गो.- माहेरची मराठी, मराठीची माया व मराठीचा मोहोर
३. मांडे प्रभाकर - लोकसाहित्याचे स्वरूप
४. मांडे प्रभाकर - लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह
५. ढेरे रा.चिं.-मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक
६. ढेरे रा.चिं.- लोकसाहित्य : शोध आणि समीक्षा
७. व्यवहारे शरद - लोकसाहित्य : उद्गम आणि विकास
८. व्यवहारे शरद - लोकसाहित्य : रंग आणि रेखा
९. साने गुरुजी - स्त्रीधन
१०. शेंडे ना.रा.-लोकसाहित्य संपदा
११. मोरजे गंगाधर - लोकरहाटीच्या वाटे

१२. गिमेकर परशुराम (संपा.) लोकपरंपरा-लोकघाटी
१३. व्यवहारे शरद - मराठी स्त्री गीते
१४. मांडे प्रभाकर - लोकरंगभूमी
१५. दांडेकर मालतीबाई -लोककथा
१६. डॉ.भारत हंडीबाग - मराठी लोकगीतातील समाजदर्शन
१७. गिमेकर परशुराम - मराठवाड्यातील दलितांचे लोकसाहित्य.
१८. प्रा.केशव आलगुले,प्रा.राजू मोरे,प्रा.गंपू लहाने-लोकसाहित्य: स्वरूप आणि
आकलन
१९. डॉ. कैलास सार्वेकर - बोली: समाज,साहित्य आणि संस्कृती

सत्र तिसरे

३०३.१ तौलनिक साहित्य सिद्धांत

१) सैद्धांतिक चर्चा

१.१ तौलनिक साहित्याभ्यासाची पार्श्वभूमी, व्याख्या, स्वरूप आणि व्याप्ती

१.२ तुलनीय साहित्य आणि तौलनिक साहित्य

१.३ भारतीय भाषेतील तौलनिक साहित्याभ्यास : भारतीय व्यूह

श्रेयांक - १

तासिका -१६

२) तौलनिक साहित्याभ्यास आणि तुलना

२.१ तुलनेचे महत्त्व

साधर्म्य-वैधर्म्य-प्रभव (उद्गम) प्रभाव

प्रभाव मीमांसेचे प्रकार-साधर्म्य-मानव्यविद्याधिष्ठित

वैधर्म्य-वाङ्मय ते इतिहास

वाङ्मयीन स्पष्टीकरण

२.२ एक साहित्याधिष्ठित तुलना-अनेक साहित्याधिष्ठित तुलना

(समीक्षा) आंतर विद्याशाखीय अध्ययनाचे महत्त्व

श्रेयांक - २

तासिका -३२

३) एक भाषिक साहित्य

३.१ राष्ट्रीय साहित्य-देशी साहित्य

३.२ विश्व साहित्याची संकल्पना व स्वरूप

श्रेयांक - १

तासिका -१६

सत्र तिसरे व चौथे
ऐच्छिक
३०३ . १ वाङ्मयीन कालखंडाचा विशेष अभ्यास (मध्ययुगीन)
इ.स. १२०० ते १६८०

वाङ्मयीन कालखंडाचा विशेष अभ्यास या अभ्यासपत्रिकेत इ. स. १२०० ते १६८० पर्यंतच्या वाङ्मयीन कालखंडातील प्रमुख ग्रंथांच्या आधारे अध्ययन करणे अपेक्षित आहे. वरील निर्देशित कालखंडातील वाङ्मयीन प्रेरणा - प्रवृत्ती व रचना विशेष यांचा प्रातिनिधिक ग्रंथाधारे अभ्यास अभिप्रेत असून हे कालखंड चक्राकर पद्धतीने अभ्यासिले जातील . जून २०१२ पासून इ. स. १२०० ते १६८० ह्या कालखंडाचे अध्ययन अपेक्षित आहे. या अभ्यासपत्रिकेत महत्त्वाच्या वाङ्मयीन प्रवृत्ती , प्रवाह व त्यांच्या प्रेरणा यांचा अभ्यास प्रातिनिधिक स्वरूपाच्या वाङ्मयकृती त्यांच्या रचना वैशिष्ट्यासह त्याचे रचना वैविध्य , स्वरूप , विशेष , रूपबंध , शैली विशेष कालखंडातील प्रभाव व परिणाम यासह अभ्यास अपेक्षित आहे.

वरील कालखंडात प्रामुख्याने आठ वाङ्मय प्रवृत्ती आढळतात.

१) स्वतंत्र रचना	२) भाष्य ग्रंथ	३) सत्यकथन (चरित्र गद्य)
४) महाकाव्य	५) भाव काव्य	६) अनुवाद - भाषांतर
७) रूपक रचना	८) गेय रागदारीवर आधारित रचना	

या दृष्टीने या अभ्यासपत्रिकेचे दोन सत्रात विभाग करून पुढील प्रमाणे अभ्यासक्रम नेमण्यात आला आहे.

सत्र तिसरे

ऐच्छिक

३०३ . १ वाङ्मयीन कालखंडाचा विशेष अभ्यास (अ) मध्ययुगीन
(१२०० ते १६८०) तात्त्विक चर्चा

या सत्रात खालील तात्त्विक चर्चा अभिप्रेत आहे.

- ०१ वाङ्मयीन कालखंडाची संकल्पना स्पष्ट करणे.
०२ विशिष्ट निर्धारित केलेल्या कालखंडाच्या वाङ्मयीन प्रवृत्ती व प्रेरणा यांची सादोहरण चर्चा करणे. (कथात्म , नाट्यात्म , गीतात्म , भाषात्म , प्रबंधकाव्याची चर्चा)

श्रेयांक १
तासिका १६

- ०३ अभ्यासास नेमलेल्या कालखंडातील सामाजिक , सांस्कृतिक , भाषिक , वैचारिक , पंथ संप्रदायाच्या तत्त्वज्ञानाची प्रमुख ग्रंथाधारे चर्चा करणे.
०४ काळ आणि वाङ्मय निर्मिती यांचा परस्पर संबंध सांगणे तसेच कालसापेक्ष वाङ्मय निर्मिती (हिप्पोली तेनची भूमिका) व कालनिरपेक्ष वाङ्मय यातील भेद समजावून देणे.

श्रेयांक १
तासिका १६

- ०५ कालनिष्ठ वाङ्मय, कालनिष्ठ मूल्ये व अक्षर वाङ्मयकृती व अक्षर मूल्ये यांची चर्चा करणे.
०६ तत्काल संबंध संवाद माध्यमे (प्रवचन , कीर्तन , पुराण, भजन , इत्यादी) व संवाद साधने यांचा परिचय करून श्रवन मूल्याचे पोषण कसे झाले वक्ता-श्रोता अनुबंध यावर चर्चा अपेक्षित आहे.

श्रेयांक १
तासिका १६

- ०७ ओवीपासून ते गेय पदरचनाबंधापर्यंतच्या विविध रचनांचा शैली अभिव्यक्ती व रूपबंधाच्या दृष्टीने विचार . मंदिर हे रंगपीठ म्हणून कसे वापरले गेले ? त्यातील समाजाभिमुखता सांगणे.
०८ स्वतंत्र रचना , भाष्यग्रंथ , सत्यकथन (चरित्र गद्य) , महाकाव्य , भावकाव्य , अनुवाद , रूपक रचना विशेषांची चर्चा संपर्क भाषा म्हणून हिंदीचा वापर (ब्रज , खडी) याची स्थूल चर्चा.

श्रेयांक १
तासिका १६

सत्र तिसरे व चौथे
३०३ . १ वाङ्मयीन कालखंडाचा विशेष अभ्यास (ब) आधुनिक
(१८५०-१९४५)

वाङ्मयीन कालखंडाच्या विशेष अभ्यासात वाङ्मय कृतींच्या निमित्ताने वाङ्मयाच्या प्रेरणा , प्रवृत्ती , प्रवाह आणि त्याचे वाङ्मयीन विशेष लक्षात घ्यावे लागतात. विशिष्ट कालखंडातील वाङ्मय निर्मिती ही जशी कालासापेक्ष असते म्हणजे त्या कालखंडाचा वाङ्मय निर्मितीवर परिणाम होत असतो. त्यातून वाङ्मय निर्मिती विशिष्ट प्रकारचे रूप धारण करते , त्याच बरोबर विशिष्ट कलाकृती एकूणच तत्कालीन व पुढील वाङ्मय निर्मितीला प्रेरक व कारक ठरत असतात. वाङ्मयला केंद्रवर्ती स्थान प्राप्त होत असते अर्थात कधी काळ वाङ्मय निर्मितीला तर कधी वाङ्मय कालप्रवृत्तीला प्रेरक ठरत असते. त्यादृष्टीने आधुनिक कालखंडाचे कालदृष्ट्या व वाङ्मय दृष्ट्या खालील प्रमाणे विभाग करण्यात आलेले असून ते कालखंड चक्राकर पद्धतीने अभ्यासण्यात यावेत.

१८५० ते १९२० व १९२१ ते १९४५ (तृतीय व चतुर्थ सत्र) २०१२ पासून पुढील पाच वर्षे तृतीय सत्रात वाङ्मयीन कालखंडाच्या संबंधी तात्त्विक चर्चा अपेक्षित आहे व चतुर्थ सत्रात वरील कालखंडातील प्रातिनिधिक पुस्तके अभ्यासक्रमात अपेक्षित आहेत.

सत्र तिसरे
ऐच्छिक

३०३.१ वाङ्मयीन कालखंडाचा विशेष अभ्यास (ब) आधुनिक
(१८५०-१९४५)

या अभ्यास पत्रिकेत तृतीय सत्रा साठी कालखंडाच्या अध्ययनाची तात्त्विक मीमांसा अभिप्रेत आहे.

त्यादृष्टीने खालील प्रश्नांवर चर्चा व्हावी.

- १ वाङ्मयीन कालखंडाची संकल्पना विशद करणे.
- २ वाङ्मयीन निर्मितीवर प्रभाव पडणाऱ्या प्रमुख सामाजिक , सांस्कृतिक , भाषिक, राजकीय वैचारिकतेचा व चळवळीचा परामर्श घेणे.
श्रेयांक १
तासिका १६
- ३ वाङ्मयीन निर्मितीचा तत्कालीन जाणिवारी असलेला अनुबंध स्पष्ट करणे (विशिष्ट कालखंड आणि वाङ्मय परस्परसंबंध)
- ४ विशिष्ट कालखंडातील प्रमुख वाङ्मय निर्मितीला कारक आणि प्रेरक ठरणाऱ्या प्रेरणा- प्रवृत्तीचा शोध घेवून त्याचा अन्वय लावणे.
श्रेयांक १
तासिका १६
- ५ विविध वाङ्मयीन प्रवाहांचा विचार करून वाङ्मय प्रकाराची निर्मिती व त्याच्या स्वरूपाचा ढोबळ विचार
- ६ विविध पाश्चात्य विचार प्रवाहांचा , वाङ्मयीन प्रवृत्तीचा परिचय (सौंदर्यवाद, वास्तवाद , जीवनवाद , कलावाद , - वाङ्मय कृतीच्या संदर्भात)
श्रेयांक १
तासिका १६
- ७ वाङ्मय निर्मितीचा काळावर प्रभाव - परिणाम समाजाभिमुखता - अभिरुची - वाचक - लेखक - संबंध
- ८ वाङ्मय निर्मितीतील परंपरा आणि नवता व प्रयोगशीलता चळवळी आणि वाङ्मय निर्मिती वाङ्मय कालखंडाची पूर्वोत्तर सीमा साधार स्पष्ट करणे.
श्रेयांक १
तासिका १६

सत्र तिसरे

ऐच्छिक

३०४.१ मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य

१ मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य

१.१ महाराष्ट्र आणि संतभूमी मराठवाड्याची

१.२ मराठवाडा : मराठी भाषा संस्कृतीच्या अनुषंगाने

१.३ हैद्राबाद मुक्तिसंग्राम आणि मराठवाडा : मराठी भाषा - साहित्य आणि संस्कृतीच्या
संदर्भात

१.४ मराठवाड्यातील आंदोलने व चळवळी

१.४.१ कृषी विद्यापीठ चळवळ

१.४.२ मराठवाडा विकास आंदोलन

१.४.३ विद्यापीठ नामांतर चळवळ

१.४.४ परिवर्तनाच्या चळवळी: (भटक्या, मागास, शेतकरी आदींच्या चळवळी)

१.४.५ या चळवळींचा साहित्य निर्मितीवर परिणाम

श्रेयांक - २

तासिका - ३२

२. मराठवाड्यातील साहित्यनिर्मिती

२.१ मराठवाड्यातील कथा कादंबरी

२.२ मराठवाड्यातील कविता

२.३ मराठवाड्यातील नाटक आणि रंगभूमी

२.४ मराठवाड्यातील चरित्र -आत्मचरित्र-आत्मकथन

२.५ मराठवाड्यातील मध्ययुगीन साहित्य समीक्षा

२.६ मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य समीक्षा

२.७ मराठवाड्यातील लोकसाहित्य अभ्यास

२.८ मराठवाड्यातील साहित्याचे स्वरूप, प्रेरणा, विशेष प्रादेशिक वेगळेपण

श्रेयांक - १

तासिका - १६

३. मराठवाड्यातील साहित्य चळवळी

- ३.१ दलित साहित्य चळवळ
- ३.२ ग्रामीण साहित्य चळवळ
- ३.३ विविध साहित्य संमेलने, साहित्य चळवळी
- ३.४ साहित्य संशोधन
- ३.५ नियतकालिके, प्रकाशन संस्था

श्रेयांक - १

तासिका - १६

स्वयंअध्ययनासाठी:

- १) झारेकन्यांच विद्यापीठ: नरेंद्र मारवाडे

संदर्भ ग्रंथ :

- १) हैद्राबाद : विमोचन आणि विसर्जन - नरहर कुरुंदकर
- २) मराठवाड्याचा इतिहास १९६० पर्यंत - डॉ.सोमनाथ रोडे.
- ३) हैद्राबाद स्वातंत्र्य संग्रामाच्या आठवणी-स्वामी रामानंद तीर्थ
- ४) कर्मयोगी संन्यासी - नरेंद्र चपळगांवकर
- ५) हैद्राबादचा स्वातंत्र्यसंग्राम आणि मराठवाडा - अनंत भालेराव
- ६) मराठवाड्याचा विकास अभ्यास व चिंतन - भुजंगराव कुलकर्णी
- ७) पंचधारांचा प्रदेश - डॉ.प्रल्हाद जी.लुलेकर
- ८) नाट्यधर्मी मराठवाडा - त्र्यंबक महाजन
- ९) मराठवाड्यातील साहित्य - संपा.डॉ.प्रल्हाद जी.लुलेकर,डॉ.सतीश बडवे
- १०) मराठवाड्याचा इतिहास - डॉ.पी.व्ही.काटे

सत्र तिसरे

ऐच्छिक

३०४.१ अनुवादविचार:सैद्धान्तिक

• अनुवाद : सैद्धान्तिक विचार

१. अनुवादाचे स्वरूप,सिद्धान्त आणि व्याख्या

अनुवादाची ऐतिहासिक परंपरा,मराठीतील अनुवादित साहित्याचे स्वरूप,अनुवाद व भाषांतर,अनुवादासंदर्भातील विविध पाश्चात्य तसेच भारतीय अभ्यासकांच्या व्याख्या,अनुवाद हे शास्त्र,कला की कौशल्य या संदर्भात विचार.

श्रेयांक - १

तासिका -१६

२. अनुवादाचे प्रकार :

झायडने केलेले अनुवादाचे प्रकार,तसेच माध्यमनिहाय,विषयनिहाय,वाङ्मयप्रकारनिहाय अनुवाद प्रकार,शब्दानुवाद,भावानुवाद,छायानुवाद,अर्थानुवाद,रूपांतर,यांत्रिकी अनुवाद इ.

श्रेयांक - १

तासिका -१६

३. अनुवाद प्रक्रिया:

अनुवाद प्रक्रियेतील विविध प्रारूपांचा परिचय.विशेषतः याकोब्सन,युजिन नायडा,न्युमार्क,बाथगेट यांची प्रारूपे.अनुवाद प्रक्रियेतील शब्दकळा,वाक्य,लिंग-पुरुष यांचा परिचय.

श्रेयांक - १

तासिका -१६

४. वाङ्मयप्रकार निहाय अनुवाद : स्वरूप,समस्या आणि अननुवाद्यता

कादंबरी,कथा,कविता,नाटक इत्यादी वाङ्मयप्रकारातील साहित्यकृतींचे अनुवाद करताना येणाऱ्या समस्या. 'अननुवाद्यता' ही संकल्पना.

श्रेयांक - १

तासिका -१६

संदर्भ ग्रंथ :

- १) भाषांतर आणि भाषा, विलास सारंग, मौज प्रकाशन, मुंबई
- २) भाषांतरप्रसंग, निशिकांत ठकार, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
- ३) अनुवादमीमांसा, संपा. केशव तुपे, साक्षात प्रकाशन, औरंगाबाद
- ४) भाषांतर, सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
- ५) अनुवादविज्ञान, भोलनाथ तिवारी, किताबघर प्रकाशन, नवी दिल्ली.
- ६) अनुवाद सिद्धान्त की रूपरेखा, सुरेश कुमार, वाणी प्रकाशन, दिल्ली
- ७) अनुवाद: प्रक्रिया एवं परिदृश्य, रीतारानी पालीवाल, वाणी प्रकाशन, दिल्ली.

सत्र तिसरे

ऐच्छिक

३०४.१ मराठी व्याकरणाचा विचार

१) १.१ व्याकरण : स्वरूप, व्याप्ती व मर्यादा

१.२ व्याकरण आणि भाषा परस्पर संबंध

१.३ मराठी व्याकरणाचा इतिहास, विविध व्याकरणकारांचा परिचय

१.४ व्याकरणाचे प्रकार : ऐतिहासिक, वर्णनात्मक, आदेशात्मक, तुलनात्मक

१.५ मराठीतील व्याकरणविषयक चिंतन

श्रेयांक -१

तासिका -१६

२) मराठीतील वर्ण, शब्द व वाक्यविचार

२.१ वर्णविचार : स्वर, व्यंजन, विसर्ग, स्वरादि, कंठ्य, तालव्य, मूर्धन्य, दन्त्य, ओष्ठ्य, कठोर,

मृदू, महाप्राण, अल्पप्राण वर्णोच्चाराची पद्धती व स्थाने

२.२ शब्दविचार :

शब्दाच्या जाती व प्रकार, नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियाविशेषण, शब्दयोगी, उभयान्वयी, केवलप्रयोगी, क्रियापद इ.

शब्दांच्या जातीचे उपप्रकार

२.३ वाक्यविचार : वाक्याची संकल्पना, वाक्यरचनासूत्रे, प्रधान वाक्य, गौणवाक्य, संयुक्त,

मिश्र वाक्य, साधेवाक्य, वाक्यपृथःकरण

श्रेयांक -१

तासिका -१६

३) मराठी विकरण विचार

संधी, समास, लिंग, वचन, विभक्ती, प्रयोग, आख्यात,

३.१ संधी: संधीचे प्रकार, स्वर, व्यंजन, विसर्ग

३.२ प्रयोग : कर्तरी, कर्मणी, भावे आणि त्यांचे उपप्रकार

३.३ समास : अव्ययीभाव, तत्पुरुष, द्वंद्व, बहुव्रीही, द्विगू आणि त्यांचे उपप्रकार

३.४ लिंग : लिंग, वचन, यांचे प्रकार

३.५ विभक्ती : विभक्ती व्याख्या व स्वरूप

विभक्तीचे प्रकार व त्याविषयीची मतमतांतरे

३.६ आख्यात : व्याख्या आणि स्वरूप,प्रकार याविषयी मतमतांतरे

श्रेयांक -१

तासिका -१६

४) मराठी लेखनविषयक नियम

श्रेयांक -१

तासिका -१६

संदर्भ ग्रंथ :-

- १) शास्त्रीय मराठी व्याकरण - मोरो केशव दामले
- २) मराठी व्याकरणाची मूलतत्त्वे - ग.ह.केळकर
- ३) मराठीचे व्याकरण : वाद प्रवाद - कृ.श्री.अर्जुनवाडकर
- ४) मराठी व्याकरणाची कूळकथा - अ.का. प्रियोळकर
- ५) मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार - अरविंद मंगरुळकर
- ६) मराठी व्याकरण काही समस्या - प्र.ना.दीक्षित
- ७) मराठी व्याकरणाचे व्याकरण - कृ.पां.कुलकर्णी/ग.म.पाटील
- ८) मराठी व्याकरण विवेक - वा.ना.आचार्य
- ९) मराठीचे व्याकरण - लीला गोविलकर
- १०) मराठी व्याकरण - मो.रा.वाळिंबे

सत्र तिसरे

ऐच्छिक

३०४.१ वैचारिक साहित्य

१. वैचारिक साहित्य : संकल्पना, प्रेरणा व स्वरूप.

१.१ वैचारिक साहित्य : संकल्पना.

१.२ वैचारिक साहित्य : प्रेरणा व प्रभाव.

१.३ वैचारिक साहित्य : स्वरूप व विशेष.

१.४ समकालीन समाज आणि वैचारिक साहित्य.

श्रेयांक-१

तासिका -१६

२. वैचारिक साहित्य : प्रबोधन आणि परिवर्तन

२.१ प्रबोधन व परिवर्तन : संकल्पना, स्वरूप व हेतू

२.२ भारतीय परंपरा : प्रबोधन आणि परिवर्तन

२.२.१ वीरशैव, महानुभाव, वारकरी आदि.

२.२.२ सत्यशोधक समाज, ब्राह्मोसमाज, दलित चळवळ, ब्राह्मणेत्तर चळवळ व नियतकालिके

२.३ आधुनिक काळातील प्रबोधन-परिवर्तन. महात्मा जोतीराव फुले, राजर्षि शाहु, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, महर्षी वि.रा. शिंदे, लोकहितवादी, गो. ग. आगरकर, सावित्रीबाई फुले, ताराबाई शिंदे, पंडिता रमाबाई, संत तुकडोजी, संत गाडगेबाबा. आदी परिवर्तनवादी प्रबोधनकारांच्या चळवळीतील लेखनाचा परिचय.

श्रेयांक-१

तासिका -१६

३. प्रबोधन व परिवर्तन विचारधारा

३.१ जाती व्यवस्था निर्मूलन

३.२ स्त्री - पुरुष समता

३.३ शेतक-यांचे उत्थापन

३.४ शिक्षणासंबंधी विचार

३.५ सामाजिक, आर्थिक व धार्मिक समतेचा विचार

- ३.६ अन्य सामाजिक राजकीय प्रश्नाविरोधी विचार
- ३.७ रुढी व परंपरा विरोधी विचार
- ३.८ आत्मशोध प्रक्रिया : प्रबोधन

श्रेयांक-१

तासिका -१६

४. वैचारिक साहित्याचा आशय आणि अभिव्यक्ती

- ४.१ अनिष्ट चालीरीती, बालविवाह, विधवा पुनर्विवाह बंदी, विद्याबंदी आदींना विरोध
- ४.२ आधुनिकता, आधुनिक शिक्षण, आधुनिक मूल्यांचा आग्रह, व्यक्तिस्वातंत्र्य, मत स्वातंत्र्य, मूलभूत हक्क आदींची वैचारिक मांडणी
- ४.३ जातीव्यवस्था निर्मूलनाचा आग्रह, स्वातंत्र्य, समता, बंधुता, सामाजिक न्याय आदी मूल्यांसंबंधी लेखन
- ४.४ वैचारिक साहित्याची अभिव्यक्ती : भाषा आणि शैली

श्रेयांक-१

तासिका -१६

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

एम.ए.द्वितीय वर्ष

सत्र चौथे

अनिवार्य विषय

४०१. मराठी भाषेचा इतिहास व समाजभाषाविज्ञान

१) मराठी भाषेची पूर्वपीठिका आणि उत्पत्ती.

- १.१ अंतर्वर्तुळ-बहिर्वर्तुळ सिद्धांत
- १.२ वैदिक-पाणिनीय संस्कृत.
- १.३ अभिजात-प्राकृत
- १.४ अपभ्रंश - मराठी
- १.५ मराठी भाषेच्या उत्पत्तीची साधने

श्रेयांक -१
तासिका -१६

२) मराठीचे कालिक भेद

- २.१ कालिक भेदाचे स्वरूप.
- २.२ यादवकालीन मराठी भाषा.
- २.३ बहामनीकालीन मराठी भाषा.
- २.४ शिवकालीन मराठी भाषा.
- २.५ पेशवेकालीन मराठी भाषा.
- २.६ आंग्लकालीन / स्वातंत्र्योत्तर मराठी भाषा.

३) मराठी भाषेवरील इतर भाषांचा प्रभाव.

- ३.१ देशी भाषा.
- ३.२ संस्कृत भाषा.
- ३.३ द्राविडी भाषा.
- ३.४ अरबी - फार्सी भाषा.
- ३.५ हिंदी - गुजराती भाषा.
- ३.६ पाश्चात्य भाषा.

श्रेयांक -१
तासिका -१६

४) मराठी भाषेच्या अभ्यासपद्धती.

- ४.१ भारतीय भाषाविज्ञान.
- ४.२ ऐतिहासिक / तौलानिक भाषाविज्ञान.
- ४.३ उपयोजित भाषाविज्ञान.
- ४.४ मनोवैज्ञानिक भाषाविज्ञान.
- ४.५ मानववंश भाषाविज्ञान
- ४.६ वर्णनात्मक भाषाविज्ञान.
- ४.७ समाज भाषाविज्ञान.

५) समाज भाषाविज्ञान : स्वरूप आणि व्याप्ती.

- ५.१ भाषा आणि समाज : परस्पर संबंध.
- ५.२ भाषाभेद.
- ५.३ भाषा आणि सामाजिक घडण.
- ५.४ भाषिक वर्तन आणि परिस्थितीचा अंदाज.
- ५.५ भाषिक नियोजन.
- ५.६ भाषिक सापेक्षतावाद.

श्रेयांक -१

तासिका -१६

६) सामाजिक बोलीविज्ञान व भाषिक संपर्क.

- ६.१ प्रमाण भाषा व बोली.
- ६.२ बोली भूगोल.
- ६.३ सांकेतिक बोली आणि आडबोली.
- ६.४ संपर्क भाषा निर्मिती प्रक्रिया.
- ६.५ पिजिन भाषा.
- ६.६ क्रिऑल भाषा.

श्रेयांक -१

तासिका -१६

संदर्भ ग्रंथ :

- १) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : स्वरूप व पद्धती, कल्याण काळे व अंजली सोमण, गोखले एज्युकेशन सोसायटी प्रकाशन, नाशिक १९८२.
- २) मराठी भाषिक अभ्यास : डॉ. मु. श्री. कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे १९९४.
- ३) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : लीला गोविलकर, आरती प्रकाशन, १९९२.
- ४) भाषाविज्ञान परिचय : मालशे, पुंडे, सोमण, संजय प्रकाशन, पुणे १९८७.
- ५) आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत व उपयोजन, मिलिंद मालशे, लोकवाडमय गृह, मुंबई
- ६) मराठी भाषेचे मूळ, विश्वनाथ खैरे, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई १९७९.
- ७) समाज भाषाविज्ञान : प्रमुख संकल्पना, रमेश वरखेडे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
- ८) मराठी भाषा, उद्गम व विकास : कृ. पा. कुलकर्णी, मॉडर्न बुक डेपो प्रकाशन, पुणे
- ९) ध्वनिविचार : कालेलकर ना. गो. डेक्कन कॉलेज, पोस्ट ग्रॅज्युएट टी. इन्स्टिट्युट, पुणे,
- १०) वैखरी भाषा आणि व्यवहार : मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई १९८३.
- ११) भाषाविज्ञान व व्याकरण : डॉ.भारत हंडिबाग, कैलास पब्लिकेशन,औरंगाबाद.
- १२) यादवकालीन मराठी भाषा : शं. गो. तुळपुळे, व्हिनस प्रकाशन, पुणे १९७३,
- १३) प्राचीन मराठी कोरीव लेख : शं. गो. तुळपुळे, पुणे विद्यापीठ, १९६३.
- १४) मराठी भाषेचा इतिहास : डॉ. गं. ना. जोगळेकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे २००५.
- १५) अहिराणी भाषा आणि संस्कृती, कुलकर्णी भा. र. शिरपूर १९४२.
- १६) भाषा : इतिहास आणि भूगोल, ना. गो. कालेलकर, मुंबई १९६४.
- १७) भाषा आणि संस्कृती : ना. गो. कालेलकर, मौज, मुंबई १९८२ दुसरी आवृत्ती.
- १८) सामाजिक भाषाविज्ञान : डॉ. प्रभाकर जोशी, चारुता गोखले, निराली प्रकाशन, पुणे.
- १९) समाजभाषाविज्ञान : प्रमुख संकल्पना, रमेश वरखेडे, शब्दालय प्रकाशन, संगमनेर
- २०) भाषाविज्ञान - डॉ.नरेंद्र मारवाडे,डॉ.सदाशिव सरकटे, कैलास पब्लिकेशन,औरंगाबाद.
- २१) निवडक भाषा आणि जीवन, डॉ. कल्याण काळे, डॉ. अंजली सोमण, मेहता पब्लिकेशन
- २१) आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, मिलिंद मालशे, लोकवाडमयगृह
- २२) भयंकर सुंदर मराठी भाषा : डॉ. द. दि. पुंडे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई २००६

सत्र चौथे

अनिवार्य

४०२ आधुनिक वाङ्मयातील प्रवाह : ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्य

अ. ग्रामीण साहित्य : कागूद

३. ग्रामीणता : स्वरूप व व्याप्ती

- ३.१ ग्रामीण आणि नागर यातील भेद
- ३.२ ग्रामीण साहित्य निर्मिती
- ३.३ ग्रामीण म्हणजे काय?
- ३.४ ग्रामीण संस्कृतीचे स्वरूप
- ३.५ ग्रामीण साहित्य चळवळ

४. ग्रामीण साहित्य : स्वरूप व प्रेरणा

- ४.१ ग्रामीण साहित्य : परंपरा आणि स्वरूप
- ४.२ ग्रामीण साहित्य चळवळ आणि ग्रामीण साहित्य
- ४.३ स्वातंत्र्योत्तर काळातील ग्रामीण जीवन
- ४.४ स्वातंत्र्योत्तर काळातील ग्रामीण साहित्य
- ४.५ ग्रामीण साहित्य : भाषा विशेष

श्रेयांक -१

तासिका -१६

३. कथासंग्रह : 'कागूद' - गणेश आवटे

- ३.१ ग्रामीण कथेची परंपरा आणि कागूद
- ३.२ कागूद : लेखक परिचय
- ३.३ कागूद : स्वरूप विशेष
- ३.४ 'कागूद' मधील विविध जाणवा
- ३.५ कागूद : भाषाविशेष
- ३.६ 'कागूद' चे वाङ्मयीन मूल्यमापन

श्रेयांक -१

तासिका -१६

ब. स्त्रीवादी साहित्य**२. प्राचीन काळापासून स्त्रियांची स्थिती**

- २.१ स्त्री म्हणून घडण, पारंपरिक गुलामी, जाचक बंधने
- २.२ स्त्री म्हणून मिळणारे दुय्यमत्व
- २.३ लैंगिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, कौटुंबिक स्थिती, दुय्यमत्व

२. समाजसुधारकांच्या स्त्री हक्कासंबंधी चळवळ

- २.१ समाजसुधारणेच्या चळवळी
- २.२ स्त्री सुधारणेच्या चळवळीचा इतिहास
- २.३ स्त्री समानतेसाठीच्या ब्राह्मणेतर चळवळी
- २.४ बालविवाह, जरठकुमारी विवाह, पुनर्विवाह बंदी, केशवपन आदी विरोधी चळवळी

श्रेयांक -१

तासिका -१६

३. स्त्रियांचे लेखन

- ३.१ कविता, कथा, कादंबरी, आत्मचरित्रे, वैचारिक लेखन परंपरा- स्वरूप
- ३.२ स्त्रीवादी लेखनाच्या प्रेरणा, स्वरूप, व्याप्ती
- ३.३ भारतीय स्त्रीवादी लेखन
- ३.४ स्त्रीवाद : भूमिका, स्वरूप, परंपरा
- ३.५ स्त्रीवादी साहित्याचे स्वरूप

४. स्त्रीवादी कादंबरी : नातिचरामि-मेघना पेठे

- ४.१ स्त्रीवादी कादंबरी स्वरूप व परंपरा
- ४.२ नातिचरामि : लेखिकेचा परिचय
- ४.३ नातिचरामि : स्वरूप विशेष
- ४.४ नातिचरामि: स्त्रीवादी भूमिका
- ४.५ नातिचरामि : मूल्यमापन

श्रेयांक -१

तासिका -१६

स्वयंअध्ययन

स्त्रीकोष : स्वाती शिंदे-पवार

पांगाडी : प्रभाकर हरकळ

संदर्भ ग्रंथ :

१. साहित्य अवकाश - भा. ल. भोळे
२. ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि समस्या - आनंद यादव
३. ग्रामीण साहित्य : समाज आणि संस्कृती - आनंद यादव
४. ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि शोध - नागनाथ कोत्तापल्ले
५. साहित्याचा अन्वयार्थ - नागनाथ कोत्तापल्ले
६. ग्रामीण साहित्य : चिंतन आणि चर्चा - वासुदेव मुलाटे
७. साठोत्तरी मराठी वाङ्मयातील प्रवाह - संपा. शरणकुमार लिंबाळे
८. साहित्य आणि समाज (गो. मा. पवार गौरव ग्रंथ) - संपा. नागनाथ कोत्तापल्ले
९. आस्थेचे प्रश्न - रंगनाथ पठारे
१०. टीका स्वयंवर - भालचंद्र नेमाडे
११. ग्रामीण साहित्य : प्रेरणा आणि प्रयोजन - श्रीराम गुंदेकर
१२. साहित्य : ग्रामीण आणि दलित - संपा. ईश्वर नंदपुरे (मदन कुलकर्णी गौरव ग्रंथ)
१३. मराठी ग्रामीण कवितेचा इतिहास - कैलास सार्वेकर
१४. वाटा आणि वळणे : गो.म.कुलकर्णी
१५. १९८० नंतरची स्त्रीवादी कविता: डॉ. सदाशिव सरकटे,चिन्मय प्रकाशन,औरंगाबाद.
१६. स्त्रीवादी समीक्षा : स्वरूप आणि उपयोजन - अश्विनी धोंगडे
१७. सांस्कृतिक प्रवाहाची स्त्रीवादी समीक्षा- डॉ.वंदना महाजन
१८. साहित्य सर्जन आणि संदर्भ- डॉ. केशव तुपे
१९. स्त्रियांची नवकथा: वाटा आणि वळणे - मंगला वरखेडे
२०. स्त्रीवादी भूमिका व काव्य स्त्रीकोष-डॉ.सदाशिव सरकटे,कैलास पब्लिकेशन,औरंगाबाद.

सत्र चौथे

ऐच्छिक

४०३.१ लोकवाङ्मय : प्रकार व स्वरूप -विशेष

१) लोकगीते

- १.१ स्त्री-गीते
- १.२ पुरुषांची गीते
- १.३ बडबड गीते
- १.४ लोककथा गीते
- १.५ विधी गीते
- १.६ कृषी गीते
- १.७ आदिवासीची गीते

श्रेयांक -१
तासिका -१६

२) लोककथा

- २.१ दंतकथा
- २.२ दैवतकथा
- २.३ अद्भूतकथा
- २.४ प्राणी कथा
- २.५ चातुर्यकथा
- २.६ हास्यकथा
- २.७ वीरकथा इ.लोकथांचे स्वरूप /विशेष

श्रेयांक -१
तासिका -१६

३) शाब्द आविष्कार

- ३.१ उखाणे
- ३.२ म्हणी
- ३.३ वाकसंप्रदाय

श्रेयांक -१
तासिका -१६

४) लोकरंगभूमी

- ४.१ लोकरंगभूमी: संकल्पना,परंपरा व स्वरूप -विशेष
- ४.२ गोंधळ
- ४.३ वाघ्या-मुरळी
- ४.४ वासुदेव,पांगुळ
- ४.५ भराडी
- ४.६ पोतराज
- ४.७ कुंभाराचे डहाक
- ४.८ धनगराचे सुंबरान
- ४.९ कीर्तन,लळित,भारुड
- ४.१० आदिवासींची लोकनाट्ये : दंडार
- ४.११ तमाशा-गण-गौळण,बतावणी,वगनाट्य

श्रेयांक -१

तासिका -१६

संदर्भ ग्रंथ :

१. लोकरंगभूमी -डॉ.प्रभाकर मांडे
२. मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक - डॉ. रा.चिं.ढेरे
३. लोकसाहित्य कला विचार - गं.ना.मोरजे
४. ओवी ते लावणी - डॉ.श्री.रं.कुलकर्णी
५. मराठी तमाशा - नामदेव व्हटकर
६. लोकरंजनाची पारंपरिक माध्यमे -डॉ. शरद व्यवहारे
७. रंगबाजी -डॉ. रुस्तुम अचलखांब
८. तमाशा रंगभूमी- डॉ. रुस्तुम अचलखांब
९. मराठीचे लोकनाट्य : तमाशा आणि कला साहित्य- नामदेव व्हटकर
१०. पारंपरिक मराठी तमाशा आणि आधुनिक वगनाट्य : डॉ. विश्वनाथ शिंदे
११. मराठीतील स्त्रीधन : सरोजिनी बाबर
१२. मराठवाड्यातील दलितांचे लोकसाहित्य :परशुराम गिमेकर
१३. लोकपरंपरा - लोकघाटी : संपादक परशुराम गिमेकर
१४. लोकधर्मी नाट्याची जडणघडण-डॉ. शरद व्यवहारे
१५. भेदिव ऐकीव रंग आणि आविष्कार: डॉ.महादेव देशमुख

सत्र चौथे
ऐच्छिक

४०३.१ तौलनिक साहित्य : तत्त्व - कलाकृती व उपयोजन

१) साहित्याचे आदान प्रदान:

- १.१ आदान प्रदानाची संकल्पना - स्वरूप आणि विविध घटक
१.२ अनुवाद संकल्पना व स्वरूप
१.३ अनुवादाचे प्रकार व महत्त्व
१.४ भाषांतर - रूपांतर , भावानुवाद - स्वैर रूपांतर

श्रेयांक -२

तासिका -३२

अनुभवांतरण

कलाकृती

माझ नाव भैरप्पा - उमा कुलकर्णी

नटरंग - आनंद यादव

श्रेयांक -२

तासिका -३२

स्वयं अध्ययन -

अंतरस्थ - अनु. अशोक जैन

श्यामची आई-साने गुरुजी

संदर्भग्रंथ :

- १ तौलनिक साहित्याभ्यासाची मूलतत्त्वे - वसंत बापट (मौज प्रकाशन)
२ तौलनिक साहित्याभ्यास - चंद्रशेखर जहागीरदार (सौरभ - १९९२)
३ तौलनिक साहित्य - आनंद पाटील
४ भाषांतर मीमासा - कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन
५ तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन मराठी - अनु. स. ग. मालशे
६ भारतीय साहित्य - द. दि. पुंडे / घोरपडे
७ तौलनिक अभ्यास - संकल्पना - कविता प्रकाशन , धुळे ९९
८ तौलनिक साहित्याभ्यास : संकल्पना व स्वरूप - डॉ. निशिगंधा व्यवहारे, ऊरुवेला,
प्रकाशन, हिंगोली.

सत्र चौथे
ऐच्छिक

३०३.१ वाङ्मयीन कालखंडाचा विशेष अभ्यास (अ) मध्ययुगीन
(१२०० ते १६८०)

- ०१ विवेक सिंधू (प्रकरण १८ वे) -मुकुंदराज - संपा. म. वि. गोखले
०२ स्मृतिस्थळ -वा.ना.देशपांडे
०३ संत चोखामेळा अभंगवाणी (निवडक अभंग) - संपा. डॉ. मु. श्री. कानडे
०४ संत एकनाथाची भारुड व स्फुटरचना - डॉ. कुमुद गोसावी परिमल
प्रकाशन , औरंगाबाद
०५ श्री. दासोपंताची पदे - संपा. का. व. लेले , श्रीकृष्ण मुद्रणालय

- ०६ संत तुकारामांचे निवडक अभंग - पिंगे श्री.म.आणि गजमल माळी,
व्हिनस प्रकाशन,पुणे

श्रेयांक - ४

तासिका -६४

संदर्भग्रंथ :

- ०१ महाराष्ट्र सारस्वत - वि. ल. भावे
०२ प्राचीन मराठी संत कवयित्रींचे - डॉ. सुहासिनी इर्लेकर
वाङ्मयीन कार्य परिमल प्रकाशन , औरंगाबाद
०३ महाकाव्य स्वरूप आणि समीक्षा - डॉ. द. भि. कुलकर्णी
०४ प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. अ.न. देशपांडे
खंड १ ते ५ व्हीनस प्रकाशन , पुणे
०५ संतसाहित्य आकलन आणि अध्यापन - संपा. डॉ. वसंत आबाजी डहाके
महा. राज्य माध्य - उच्च माध्यमिक
शिक्षण मंडळ , पुणे २०१२
०६ श्री संत चोखामेळा समग्र अभंगगाथा - प्राचार्य ए. जी. पुजारी
व चरित्र - तेजस प्रकाशन , कोल्हापूर
०७ संत एकनाथ स्फुटरचना - डॉ. कुमुद गोसावी
परिमल प्रकाशन , औरंगाबाद
०८ मराठी साहित्याचे आदिबंध - डॉ. उषा मा. देशमुख
०९ मराठी आख्यान काव्य - डॉ. गं. ब. ग्रोमोपाध्ये
१० ओवी ते लावणी - डॉ. श्री. रं. कुळकर्णी
११ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. नरेंद्र मारवाडे ,
डॉ. सदाशिव सरकटे
१२ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. विद्यासागर पाटंगणकर

सत्र चौथे

ऐच्छिक

४०३.१ वाङ्मयीन कालखंडाचा विशेष अभ्यास (ब) आधुनिक
(१८५० ते १९२० व १९२१ ते १९४५)

या कालखंडाच्या प्रत्यक्ष अध्ययनासाठी खालील पुस्तक प्रातिनिधिक स्वरूपात नेमली आहेत.

तृतीय सत्रात केलेल्या तात्त्विक अभ्यासाच्या आधारे ही पुस्तके अभ्यासावयाची आहेत.

यात वैचारिक निबंध , कथा , कविता , कादंबरी , नाटक , ललित , आत्मचरित्र हे प्रमुख वाङ्मय प्रकार निमित्ताने चर्चिते जावेत.

०१	माझा प्रवास (ललित / आत्मलेखन , प्रवासवर्णन)	-गोडसे भटजी (व्हीनस प्रकाशन पुणे)
०२	सार्वजनिक सत्यधर्म (निबंध)	- म. जोतीराव फुले
०३	शारदा (नाटक)	- गो. ब. देवल
०४	रणांगण (कादंबरी)	- विश्राम बेडेकर
०५	निवडक बी. रघुनाथ (कथा)	-संपादक : डॉ. नागनाथ कात्तापल्ले साहित्य अकादमी प्रकाशन, नवी दिल्ली
०६	रसयात्रा (कविता)	- (संपा) शंकर वैद्य श्रेयांक-४ तासिका-६४

संदर्भग्रंथ:

०१	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (१८७५ ते १९२०) - प्रा. रा.श्री. जोग	
०२	मराठी वाङ्मयाचा अभिनव इतिहास (१९२० ते १९६०)	- संपादक: डॉ ग.ना. जोगळेकर
०३	प्रदक्षिणा	-कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन,पुणे
०४	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	- अ. ना. देशपांडे
	भाग - १ : १८७४ ते १९२०	- व्हीनस प्रकाशन , पुणे
०५	मराठी कादंबरीचे १ ले शतक	- कुसूमावती देशपांडे
०६	धार आणि काठ	- नरहर कुरुंदकर
०७	टीकास्वयंवर	- भालचंद्र नेमाडे
०८	खडक आणि पाणी	- गंगाधर गाडगीळ
०९	मराठी रंगभूमी	- वि. भा. देशपांडे
१०	चरित्र आणि आत्मचरित्र	- अ. म. कुलकर्णी
११	मराठी कथा उद्गम आणि विकास	- इंदुमती शेवडे
१२	रसास्वाद	- माधव आचवल

सत्र चौथे

ऐच्छिक

४०४.१ मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य

- १) परवड - सुधाकर डोईफोडे
- २) जग बदल घालुनी घाव - एकनाथ आव्हाड
- ३) घट डोईवर घट कमरेवर - रा.द.अरगडे
- ४) बिन्हाड - महादेव पवार

श्रेयांक - ४

तासिका - ६४

स्वयंअध्ययन

- १) माझी कहाणी - रेखा केदार
- २) खुरूप - माधव कदम

सत्र चौथे

ऐच्छिक

४०४.१ अनुवाद : उपयोजनविचार

● अनुवाद: उपयोजनविचार

१) अनुवादासंदर्भात कार्य करणाऱ्या संस्था,नियतकालिके यांचा परिचय

भारतीय भाषा संस्था (म्हैसूर), नॅशनल बुक ट्रस्ट, साहित्य अकादमी, आंतरभारती अनुवाद सुविधा केंद्र इ.संस्था, तसेच 'केल्याने भाषांतर', 'मायमावशी' आदी नियतकालिकांचा परिचय.

श्रेयांक -१

तासिका -१६

२) अनुवादित साहित्यकृतींचे मूल्यमापन

अनुवादित साहित्यकृतींच्या मूल्यमापनासाठी वापरले जाणारे निकष, दोन भाषांतील सांस्कृतिक-वाङ्मयीन बाबींचा परिचय, समीक्षकाच्या द्वैभाषिक अभ्यासाची आवश्यकता इ.

मूळ साहित्यकृती व अनुवादित साहित्यकृती यांचा तौलनिक विचार

१) मूळ : The old man & the sea - Urnest Hemingway

अनु: एका कोळियाने - पु.ल.देशपांडे

२) मूळ : तमस - भीष्म सहानी

अनु : तमस - चंद्रकांत पाटील

श्रेयांक -२

तासिका -३२

३) म्हणी व वाक्प्रचार यांचे अनुवाद

मराठी, हिंदी व इंग्रजी या तीन भाषांतील काही निवडक म्हणी व वाक्प्रचार यांचा सममूल्यक आणि समतुल्यतेच्या आधारे परिचय.

४) पारिभाषिक शब्दांचा अनुवाद

साहित्य-समीक्षा क्षेत्रातील निवडक संज्ञा-सांकल्पनिक शब्दांचा अनुवाद.

श्रेयांक -१

तासिका -१६

स्वयंअध्ययन : अनुवादित कलाकृती

- १) कहाणी लोकविलक्षणाची (कादंबरी) - भगवंत क्षीरसागर
- २) सत्यजित रे यांच्या कथा - विलास गिते
- ३) रावीपार (गुलजार) - अनु.विजय पाडळकर

संदर्भ ग्रंथ :

- १) भाषांतरमीमांसा - कल्याण काळे/अंजली सोमण,प्रतिमा प्रकाशन,पुणे
- २) आणि म्हणूनच - चंद्रकांत पाटील,प्रतिमा प्रकाशन,पुणे
- ३) तौलनिक साहित्याभ्यास -वसंत बापट
- ४) साहित्य रूप आणि परिसर - प्रकाश मेदककर, प्रतिमा प्रकाशन,पुणे
- ५) अनुवाद (त्रैमासिक) -प्रकाशक - भारतीय अनुवाद परिषद, नवी दिल्ली
- ६) अनुवाद : स्वरूप और आयाम,संपा.त्रिभुवन राय,अनिल प्रकाशन,इलाहाबाद (१९९९)
- ७) वर्णव्यवस्था आणि अनुवाद - डॉ. सूर्यनारायण रणसुभे
- ८) भाषांतर पाठमाला,द्वारकानाथ राघोबा तर्खडकर,राज प्रकाशन,पुणे
- ९) पंचधारा,आंतरभारती विशेषांक,मसाप आंध्रप्रदेश,२००७
- १०) भाषांतरमीमांसा,कल्याण काळे,अंजली सोमन,प्रतिमा प्रकाशन,पुणे
- ११) साहित्य समीक्षा परिभाषा कोश,संपा.वा.ल.कुलकर्णी व अन्य
भाषा संचालनालय,महाराष्ट्र राज्य,मुंबई
- १२) अनुवाद : भाषाएँ-समस्याएँ,एन.ई-विश्वनाथ अय्यर ज्ञानगंगा,दिल्ली.२००५.
- १३) The Art of Traslation, Savory Theodore, Jonathan Cape,1957.
- १४) Language Structure and Translation-Nida Eugene
A.,ed.A.S.Dil,Stanford University Press,1975.
- १५) A Linguistic Theory of Translation, Catford J.C.,Oxford University
Press, 1965.

सत्र चौथे

ऐच्छिक

४०४.१ मराठी व्याकरण विचार

१) छंद आणि अलंकार

- १.२ अलंकार संकल्पनेचे स्वरूप
- १.३ अलंकाराच्या विविध व्याख्या.
- १.४ अलंकार संकल्पनेची संस्कृतमधील पूर्वपीठिका
- १.५ भारतीय काव्य रचनेतील स्थान

श्रेयांक -१

तासिका -१६

२) अलंकाराचे प्रकार

- २.१ शब्दालंकार
- २.२ अर्थालंकार
- २.३ साहित्यातील (काव्यातील) अलंकाराचे स्वरूप

श्रेयांक -१

तासिका -१६

३) छंद संकल्पनेचे स्वरूप

- ३.१ छंदाच्या विविध व्याख्या
- ३.२ छंद संकल्पनेची संस्कृतमधील पूर्वपीठिका
- ३.३ भारतीय काव्यरचनेतील स्थान

श्रेयांक -१

तासिका -१६

४) छंदाचे प्रकार

- ४.१ छंदाचे मुख्य प्रकार
- ४.२ मुक्तछंद
- ४.३ छंद व मुक्तछंद या विषयीचे मराठीतील चिंतन

श्रेयांक -१

तासिका -१६

संदर्भ ग्रंथ:

- १) अलंकार प्रदीप, डॉ. ग. त्र्यं. देशपांडे, पु. गो. निजसुरे, पायल प्रकाशन, नागपूर, १९७३
- २) काव्यविभ्रम, रा. श्री. जोग, व्हीनस प्रकाशन, पुणे १९६२.
- ३) अलंकारमंजुषा, बाळुताई खरे, चौधरी अ. स. प्रकाशन १९३१
- ४) काव्याची भूषणे, म. वा. धोंड, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे २००२
- ५) नवे अलंकार, रा. आ. काळेले, मनोहर ग्रंथमाला प्रकाशन, १९६३
- ६) भारतीय साहित्यशास्त्र, ग. त्र्यं. देशपांडे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई १९८०
- ७) छंदोरचना, ग. त्र्यं. पटवर्धन
- ८) मराठी छंदोरचना, ना. ग. जोशी, बडोदे, १९५५
- ९) तुलनात्मक छंदोरचना, ना. ग. जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई १९६८
- १०) मराठी छंद, वि. का. राजवाडे, वि. ग. ताम्हणकर, पुणे १९४८
- ११) वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, प्रभा गणोरकर, उहाके
- १२) वृत्ते आणि अलंकार, वि. म. कुलकर्णी, एन. के. पब्लिकेशन, पुणे, १९४३

सत्र चौथे

ऐच्छिक

४०४.१ वैचारिक साहित्य

खालील वैचारिक साहित्यकृतीचा अभ्यास :

१. गुलामगिरी - महात्मा जोतीराव फुले
२. बहिष्कृत भारतातील अग्रलेख-संपा. रत्नाकर गणवीर
३. भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न - विठ्ठल रामजी शिंदे
४. अन्वय - नरहर कुरुंदकर

श्रेयांक -४

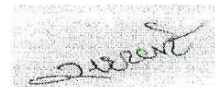
तासिका -६४

स्वयंअध्ययनासाठी :

१. खरा ब्राह्मण - प्रबोधनकार सीताराम केशव ठाकरे
२. स्त्री-पुरुष तुलना - ताराबाई शिंदे
३. विचारमुद्रा - डॉ. जनार्दन वाघमारे

संदर्भ ग्रंथ:

१. विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र - य. दि. फडके
२. गतशतक शोधताना - स. गं. मालगे
३. आधुनिक भारत - आचार्य जावडेकर
४. लोकहितवादीचे समग्र वाङ्मय
५. महाराष्ट्र संस्कृती - प. ग. सहस्त्रबुद्धे
६. प्रबोधनाच्या पाऊलखुणा - गं. बा. सरदार
७. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - गं. बा. सरदार
८. समता - रावसाहेब कसबे
९. प्रबोधन विचार - यशवंत मनोहर
१०. लोकमान्य ते महात्मा - सदानंद मोरे
११. समाज, स्वातंत्र्य आणि साहित्य - लक्ष्मण गायकवाड
१२. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - खंड ४,६,७ - म. सा. प. पुणे
१३. एकोणिसावे शतक : सुधारणावाद आणि मराठी साहित्य : सुधाकर शेलार
१४. सार्वजनिक सत्यधर्म पुस्तक - जोतीराव फुले
१५. शुद्ध पूर्वी कोण होते? - डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

डॉ. सदाशिव सरकटे

अध्यक्ष-मराठी अभ्यास मंडळ

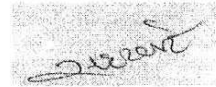
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा

विद्यापीठ, औरंगाबाद.

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,औरंगाबाद

विषय: मराठी एम.ए.प्रथम व द्वितीय वर्ष
प्रथम, द्वितीय ,तिसरे आणि चौथे सत्रासाठी
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

प्र.१ ला	दीर्घोत्तरी (दोन पैकी एक)	- १० गुण
प्र.२ रा	लघुत्तरी (चार पैकी दोन)	- १० गुण
प्र.३ रा	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	- १० गुण
	प्रथम सत्रासाठी स्वाध्याय व चाचणी	- २० गुण
	द्वितीय सत्रासाठी सेमिनार व चाचणी	- २० गुण
	तृतीय सत्रासाठी स्वाध्याय व चाचणी	- २० गुण
	चौथे सत्रासाठी प्रकल्प व चाचणी	- २० गुण

डॉ.सदाशिव सरकटे

अध्यक्ष-मराठी अभ्यास मंडळ

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा
विद्यापीठ,औरंगाबाद.

-